

A barlang verikális kiterjedésének szemléletesebbé tételére, valamint a barlang fokozatosan mélyülő jellege és a rétegdőlés közötti feltételezett kapcsolat további vizsgálatához megkezdtük a hossz-szelvények elkészítését. A szelvényezés a poligonpontok szintadatai alapján, az ismét ki eszített poligonzsinórhoz képesti magasság- és mélységméréssel történt a járatok középvonalában. Egy ÉNY-DK irányú szelvény készült el az Ötösök-folyosója - Kadic-terem vonalában, valamint egy ÉÉ -DDNY irányú a Színház-teremtől a Prézli-omladékig, 1:200 méretarányban.

A Borsodi Szénbányák Ig. SE. 1981. évi jelentése

Várszegi Sándor

Feltáró tevékenységünk ismertetése

Kutató és sporttevékenységünk fő célját - a Bükk-hegység természeti kincseinek gyarapítása és ezek hatékony védelme mellett -, továbbra is a vizellátással kapcsolatos feladatok megoldásának elősegítése képezi.

Feltáró munkálatainkat változatlanul azért kívánjuk elsősorban a Kis-fennsíkra koncentrálni, hogy ezzel az Őrvénykőtől Felsőforrásig behatárolható karszterületen, újabb felfedezések révén, egy "Barlang skanzen" életre hívásának alapfeltételét megteremtve, az itt feltárt különleges barlangok mielőbb közkinccsú válhassanak.

Mivel fentiek végrehajtása több éves távlati programot jelent számunkra, így jelen beszámolóinkban még csupán kezdeti részeredményekről számolhatunk be.

Felderítő kutatást tárgyi évben csupán a Kis-fennsík Őrvény-kői szakaszán végeztünk. Innen a Harica-források karsztjárataiba szeretnénk bejutni, mivel - nézetünk szerint - itt feltárható, nagy barlangrendszer mielőbbi felfedezése, - a későbbi fejezetben részletezettek miatt - rendkívüli jelentőséggel bírna.

A Kovács-kői-barlang 20 méteres aknafenekéről nyíló sziklaszűkületet véséssel sikerült annyira kibővítenünk, hogy vékonyabb csoporttagjaink már átjutottak az aknarendszer további szakaszaiba. Az elért kb. 50 méter körüli mélységben, jelenleg agyagszifon zárja el a továbbjutás útját. Az aknarendszer két pontján időszakosan vízbeáramlás észlelhető.

A Kalapács-kői-barlang feltárását Margóczy József kutatásvezető feljegyzései alapján ismertettük: 1980. szeptember 6-án terepbejárást végzünk a Kis-fennsíkon, a Csókási-barlangtól a Lilla-barlangig. A Kovács-kői-barlangtól mintegy 200 m-nyire K-Ék-re egy iker töbröt találtunk, melyet bontásra igen érdekesnek minősítettünk. Szeptember 20-án a bontást elkezdtük. A vékony humuszréteg eltávolítása után, törmelékben bontunk tovább. Szeptember 21-23-án a bontást tovább folytatjuk, egyre mélyül kutatógödrünk. A töbrbe kb. 5-6 liter/perc mennyiségű víz folyik. Szeptember 25-én a munkálatok során 3,5 m-on megtaláltuk a szálkőzet hasadékát, melyen keresztül a víz eltűnik. Néhány kötőmb kiemelése után egy kisebb fülke vált láthatóvá. Szeptember 27-én a barlang bejáratának védelmére ácsolatokat készítettünk, a bontás során kitermelt kötőrmelék - depónia - visszahullásának megakadályozására. Szeptember 28-án a bojárati hasadék újabb bővítése után bejutottunk a barlang első szakaszába, egy 8 m mély és 14 m hosszú járatrészbe. A barlangnak a Kalapács-kői nevet adtuk. Október 4-én a Hasadék-terembe jutottunk, majd egy 15 m hosszúságú omladékos járatot találtunk. A nagy omlásveszély miatt itt a feltárást befejeztük. A járatrésznek olnevezése: lábmosó, denevér akna, hasadék-terem, majré-ág. Október 5-én a Hasadék-teremből nyíló Majré-ágból a nagyobb köveket kiszedtük, s így sikerült továbbjutnunk egy kisebb terembe, majd egy repedésen át egy nagyobb terem kö-

vetkezett. A nagy terem végpontjáról egy ferde járaton át újabb kitermesedésbe érkeztünk, ahonnan már csak hosszabb bontás után juthatunk tovább egy hasadékos járatba. A felfedezett járatrészek hossza 30 méter. Október 12-én a barlang mélypontján járatbővítést végeztünk. A munkát nehezítette, hogy 10-30 cm-es vízben kellett dolgozni. A járatban erős huzat észlelhető. Október 15-én a bontást folytattuk a mélyponton, s néhány méterrel újra előre jutottunk a szűk, iszapos járatban. Felfelé jövet a Hasadék-teremből NY-i irányba is megpróbáltunk előre bontani, ahol egy nagyobb kőtömb állta útunkat. Október 25-én a sziklát szétvertük, s ezt követően egy omladékos járatba jutottunk. Innen az utunkat álló köveket a Hasadék-terembe szállítottuk. 1981. január 11-én bejutottunk a barlang NY-i ágába. A lefelé haladó járatból egy kisebb, majd egy nagyobb terembe jutottunk. E termekben már cseppkőképződményeket is találtunk. Itt már aktiv vízfolyás mentén folytatjuk felfedező utunk. A terem utáni sziklás medorszakasz egy kissé összozsúkül, majd utána ismét kitágul. A NY-i ág hosszát 63 hosszúságúnak becsüljük. Január 18-án a Kalapács-kői-barlangban, az alsó járat végpontjának szűkületét átbontva, 10 méterrel jutunk előre. A járat újra elszűkül, s függőlegesbe megy át. Február 1-én a NY-i ág nagyterméből, a továbbjutás keresése közben egy kürtőre találunk. A kürtőt kimászva bejutunk a barlang felső ágába, mely az alsóbarlanggal párhuzamosan halad. E járat hossza 32 méterre tehető. Kiszva járható, a járat vége elszűkül, s így a továbbjutás csak nagyobb bontás révén folytatható. Február 8-15-én két vasárnap a szűkületet véstük, a helyszűke miatt igen nehéz körülmények között. Március 1-én a szűkületen sikerült átjutnunk. Az előrehaladás 18 méter. Itt a járat vékony repedésbe torkollik, melynek bontását így nem folytatjuk tovább. Március 22-29-én a K-i ág Nagy-termét és a NY-i ág Nagy-termét összekötöttük egy szűk járatral, melyben víz csörgödezik. Ezen munkára a NY-i ág végén tervezett gépi járatbővítés miatt volt szükség.

A bejárat bontásakor kitermelt kőtörmelék anyaga világosszürke mészkőnek bizonyult, de a NY-i ágban már dolomitot is találtunk. A barlangot tápláló kis rétegferrás vize a barlangtól D-re húzódó mészkő és agyagpala határ mentén fakad. A bejáratot védő ácsolat ideiglenes, s így megerősítésre szorul. A barlang nehezen járható, s mint ilyen, tapasztalt barlangászokat igényel. A további feltárások révén itt egy nagyobb járatrendszerbe való bejutás várható. A barlang képződményeit /cseppkövek, ráfolyások stb./ megóvjuk.

Lilla-barlang

A Lilla-barlangban az év folyamán újabb kísérletet tettünk a feltételezett élővízjáratok elérésére. A barlang Kristály Múzeum nevű nagy terme NY-i falának mélypontjáról indulóan, mindvégig kőtörmelékes agyagban haladva, mintegy 25 m hosszúságú lejtős járatszakaszt sikerült itt kiásnunk. A nagy deponálási nehézségek miatt azonban végül is formálisan "belefutunk" az anyagkitöltésbe.

A barlang jelenlegi végpontja előtti tereméből ugyancsak történtek kísérletek a továbbjutás keresésére. Itt azonban a feltárást végzők, kutatóárkuk kihajtása közben, jó megtartású barlangi medve csontokra bukkantak. Nőzetünk szerint a medve /esetleg medvák/ idejutása csupán úgy volt lehetséges, hogy korábban a barlang e térség közeléből nyíló másik bejáratral is rendelkezhetett. A további feltárást itt - a Herman Ottó Múzeum szakemberének véleményezéséig - időlegesen szüneteltetjük.

A barlang bejáratközeli ún. Nagy Vakond-ágában - kb. 20-25 m³ kőtörmelékes anyag kitermelése és a barlangból történő kiszállítására révén - szűk szelvényben kb. 20 m-nyire sikerült előrejutnunk. Egyelőre úgy tűnik, hogy Felsőforrás irányában itt akkor juthatunk tovább, illetőleg újabb termek feltáráására csupán akkor nyílhat lehetőség, ha e járatból, illetve ennek környezetéből /az Atlantisz-teremtől K-re eső járatszakaszokból/ - becsülésünk szerint - mintegy 1000 m³-nyire tehető feltöltődést a felszíni dőpóhelyre

kiszállítjuk. Mivel e nagy munka elvégzése a barlang jövője szempontjából elengedhetetlen fontosságúnak látszik, így kivitelezésére - nem anyagi támogatás mellett - szívesen vállalkozunk.

A BEAC Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése

Rajczy Miklós

Csoportunk ez évben nem végzett feltáró munkát, de már megkezdtek a tagok technikai felkészítését rá. Hagyományos nyílt turáinkon ezuttal is nagy számban vettek részt kezdő barlangászok.

A Természettudományi Múzeum Növénytárának zombolyflóra kutatási programjában tevékenyen részt vettünk. Csoportunk biztosította a technikai feltételeket és a kutatáshoz szükséges segédert a botanikusok számára. Gyűjtésre került sor a következő zombolyokban: Baglyok szakadéka, Almási-zomboly, Széki-zomboly, Kis-kőháti-zomboly. Elvégeztük a botanikus kutatók technikai felkészítését is a kötélen végzett munkára.

A BSE Barlangkutató Csoport 1981. évi jelentése

Kováts Kázmér

Feltáró tevékenység ismertetése

1. Nagy-Hárs-hegy, Dátori-barlang

Az év során hétvégeken elsősorban a Manyó-szakasz Piramis termőbe a Befürdőből még 1973-ban áthalmozott törmelék felszínre szállítását végeztük. Gyakorlatilag a feladatot megoldottuk. A felhalmozott törmelék alatt, még középkorban depózott agyag és kőtörmölék is volt, aminek jelentős részét eredeti helyén hagytuk, esetleges későbbi vizsgálatok céljára.

Nagymennyiségű, szintén áthalmozott törmeléket hordtunk a felszínre a Bánya-szakasz középkori mesterséges tárájából, a Szabó-aknából. Ezzel depózó helyet biztosítottunk a téli tábor idejére.

A barlangot a feltárás során megtisztítottuk a fahulladéktól, a szétszórt törmeléktől és a látogatók által otthagytott szeméttől. Kísérletet tettünk a Tölcsér-terem oldalából nyíló igen szűk repedés kitágítására és megművésására. Sajnos kísérletünk a hozzáférhetetlenség miatt kudarcot vallott. A repedés hévizes oldásu, sűrű hajlásokkal halad lefelé. Kb. 4-5 m-re lehet letekinteni zsohlámpa segítségével. Alját mosott, apró törmelék képezi.

Bontást kísérelt meg néhány csoporttag a Törökfürdő alatt levő Pelés-ágban. A melegviztől többször átoldott, átkristályosodott, összecementálódott képződmény és vörösgyag kitöltésben közlerővel eredménytelen a továbbjutás.

Konkrét feltáró tevékenységet a december 26-tól december 30-ig megtartott téli táboron folytattunk, a Bánya-szakasz Huzatos-ágának felső szakaszában, amit Felső-Huzatosnak neveztünk el. Összecementálódott képződmény-törmelék, vörösgyag, hatalmas homokkő és vasérc tömbök között, egy Patkányszorosnak elnevezett szűk kuszodát bontottunk. A kuszoda vége egy kb. 0,75 m átmérőjű félig szilárd, félig összecementálódott omladék mennyezetű fülkébe jut. A fülke alját bontva, oldalait lotisztítva, a Huzatos-ágban megtalálható keresztrepedéshez jutottunk.